

Адаптація студентів першого курсу факультету фізичного виховання до навчання в університеті

Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка (м. Тернопіль)

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень. Із безлічі проблем вищої школи нині особливо виділяється комплекс складних питань, пов'язаних із труднощами першого року навчання, а саме з адаптацією особистості студентів до навчання у ВНЗ. Багато абітурієнтів, поступивши у ВНЗ, не справляються з новою обстановкою. Тому більшість першокурсників відраховуються внаслідок неуспішності, дискомфорту, страху перед тим, що чекає [5].

Від успішної адаптації залежать якість освіти та подальше професійне зростання випускника ВНЗ. Адаптація у ВНЗ розуміється як здатність особи стати частиною суспільства, усвідомити свою приналежність до нього на цей період часу, виконувати суспільні вимоги, норми й правила, що формують позитивний особистісний та соціальний розвиток. Адаптація – це процес і результат внутрішніх та зовнішніх змін людини, активного зовнішнього пристосування до нового способу життя, до нових умов існування. Адаптація до навчальної діяльності у ВНЗ припускає одночасну дію низки впливів, що включають комплекс і суб'єктивних чинників, залежних здебільшого від самих студентів, і об'єктивних, залежних від зовнішніх обставин, до яких можна віднести зміст та організацію самої навчальної адаптації у ВНЗ. Адаптація – це пристосування до нових форм, методів та технологій навчально-виховної й навчально-тренувальної діяльності; до нових форм контролю за якістю навчання студента. Адаптація студентів-першокурсників тісно пов'язана з їхніми навчальними успіхами [2].

При вступі до ВНЗ студент-першокурсник переживає досить серйозний кризовий стан, причинами якого є зміни навколишньої соціальної реальності, способів її сприйняття та інтерпретації, психологічні потрясіння.

Питання специфіки цього процесу, технології роботи з дезадаптації студентів молодших курсів перебувають у полі зору багатьох дослідників.

У наукових роботах Г. Ф. Токаревої [6] запропоновано структуру процесу адаптації, яка характеризується через взаємодію студентів та соціокультурного середовища ВНЗ. Запропоновано типологію процесу адаптації: односторонній тип взаємодії: студент здійснює пристосування на свідомому й підсвідомому рівнях; конфліктний тип взаємодії – наявність адаптивної ситуації, порушення балансу між соціальною системою та середовищем, стан напруженості, дискомфорту тощо; третій тип – взаємодія студента й ВНЗ: ВНЗ цілеспрямовано задає ситуацію, у якій формуються нові якості, значущі для успішного процесу адаптації студента.

У роботі Т. М. Маленкович [4] розглянуто порушення гармонійної взаємодії особистості студента з довкіллям і самим собою як явище, що відбувається при безпосередній взаємодії зовнішніх та внутрішніх чинників, чинників, що провокують процес дезадаптації студентів (слабкий рівень рефлексії, спотворені ціннісні орієнтири й базові потреби, негативний суб'єктивний досвід, свобода вибору як уседозволеність та ін.).

У науковій роботі В. Л. Бозаджієва [3] представлено комплекс педагогічних умов успішної адаптації студентів молодших курсів до навчання у ВНЗ, що включає управління процесом адаптації студентів на основі їхніх ціннісних орієнтацій у розв'язанні виникаючих проблем, формування в студентів професійної самосвідомості, заснованої на ставленні до майбутньої професії.

Важливим складником процесу адаптації студента до ВНЗ є освоєння ним сукупності соціальних ролей: громадянина, патріота, захисника Вітчизни, трудівника, сім'янина тощо, зміст яких визначається конкретними реаліями соціального життя, а механізми набуття – характером домінуючих міжособових стосунків.

Отже адаптація студентів до умов навчання у вищій школі є однією з важливих психолого-педагогічних проблем. Особливо гостро стоїть проблема адаптації до навчально-виховного та навчально-тренувального процесу в студентів факультетів фізичного виховання. Це, передусім, пов'язано з

тим, що навчання на факультетах фізичного виховання характеризується не лише високими розумовими, але й значними фізичними навантаженнями [1].

Завдання дослідження:

- 1) визначити теоретико-методичні основи адаптації студентів;
- 2) визначити адаптацію студентів факультету фізичного виховання до навчання в університеті.

Методи та організація дослідження. Для визначення адаптації студентів першого курсу факультету фізичного виховання проведено анкетування, у якому взяли участь 64 студенти-першокурсники факультету фізичного виховання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Проаналізувавши відповіді на питання анкети, ми отримали такі результати: 67 % опитаних студентів-першокурсників зауважили, що їм подобається навчання у ВНЗ, четверта частина респондентів відповіла, що їм не зовсім подобається навчатись, а 8 % опитаних зазначили, що їм не подобається навчатися на факультеті фізичного виховання.

Аналізуючи відповідь на питання «Хто найбільше Вам допомагає адаптуватися (влитися) в студентське середовище?», ми виявили (рис. 1), що найбільше в адаптації до навчання на першому курсі на факультеті фізичного виховання допомагають старшокурсники (40 %).

Також значній кількості опитаних (36 %) допомогли адаптуватись однокласники, які навчаються в інших ВНЗ. Декан факультету сприяє адаптації 15 % опитаних першокурсників, куратор групи – 9 %.

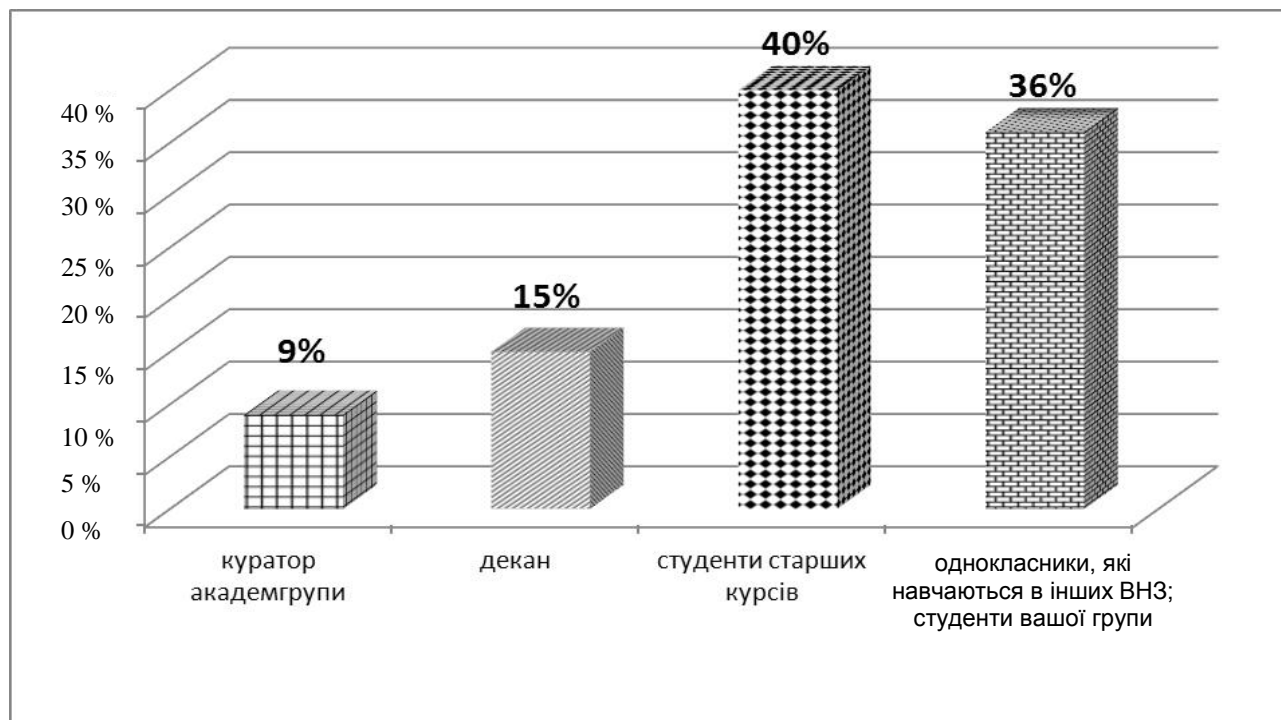

Рис. 1. «Хто найбільше допомагає Вам адаптуватися (влитися) в студентське середовище?»

Аналізуючи відповідь на наступне питання, ми виявили, що практично четверта частина опитаних (23 %) вважає навчання на факультеті фізичного виховання легшим, 43 % – таким, як воно є, а 34 % – важчим, ніж воно є насправді.

Наступне питання анкети було покликане визначити, чи встигають студенти конспектувати лекції на заняттях. 20 % опитаних не встигає конспектувати лекції, 23 % – встигає, 57 % студентів-першокурсників відповіли, що не з усіх предметів встигають конспектувати лекції.

У наступному питанні ми хотіли з'ясувати, чи легко студенти орієнтуються в студмістечку. Абсолютна більшість (80 %) студентів-першокурсників легко орієнтуються, у 20 % опитаних відчувають певні проблеми при переміщенні в студмістечку.

Аналізуючи результати дослідження, ми виявили, що в 40 % опитаних після вступу на факультет покращилися стосунки з рідними та близькими, у 12 % – погіршилися, а в 43 % студентів-першокурсників – не змінилися.

У наступному питанні ми хотіли з'ясувати, яка допомога, на думку студентів, найбільш необхідна для успішної адаптації до навчання на факультеті фізичного виховання та ВНЗ у цілому (рис. 2).

Аналізуючи відповіді на поставлене питання, ми виявили, що 44 % опитаних вважає: для успішної адаптації до ВНЗ потрібні поради старшокурсників, четверта частинна (26 %) – без порад батьків та близьких неможливо адаптуватися до навчання у ВНЗ. Приблизно однакова кількість опитаних (12 % та 13 %) стверджує, що для успішної адаптації слід дослухатися до порад викладачів і кураторів груп, а 5 % – для успішної адаптації до навчання потрібні поради психолога.

Аналізуючи відповіді студентів, ми виявили, що 29 % опитаних вважає, що для становлення дружніх стосунків в академгрупі та на курсі слід проводити колективні змагання та заняття спортом, 25 % першокурсників стверджує, що для цього потрібно проводити спільні дискотеки та вечори відпочинку. Однакова кількість студентів (10 % та 10 %) зазначає, що для становлення дружніх стосунків в академгрупі й на курсі слід проводити колективні перегляди кінофільмів та походи в театр. 19 % опитаних надає перевагу туристичним походам, екскурсіям, подорожам.

Аналізуючи результати анкетування, ми також виявили, що абсолютна більшість (82 %) студентів-першокурсників знайшла друзів серед своїх однокурсників.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Адаптація студентів до умов навчання у вищій школі є однією з важливих психолого-педагогічних проблем. Особливо гостро стоїть проблема адаптації до навчально-виховного та навчально-тренувального процесу в студентів факультетів фізичного виховання. Це, передусім, пов'язано з тим, що навчання на факультетах фізичного виховання характеризується не лише високими розумовими, але й значними фізичними навантаженнями.

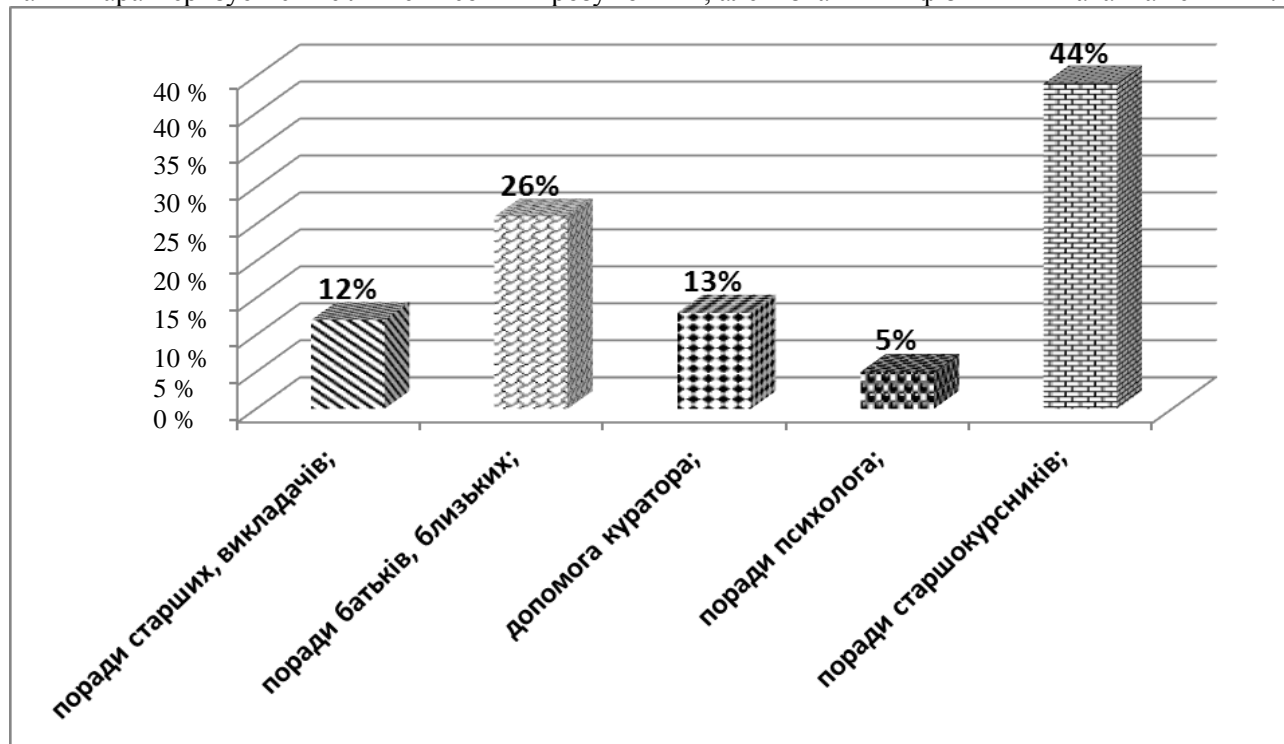

Рис. 2. «Яка допомога, на Вашу думку, найбільше потрібна для успішної адаптації в колективі»

За результатами анкетування можна констатувати, що в студентів першого курсу факультету фізичного виховання адаптація до навчання у ВНЗ відбувається успішно. Більшості студентів подобається навчатися в університеті, проте значна частина студентів вважала навчання легшим, ніж воно є, більшість студентів легко орієнтуються в студмістечку, у більшості покращилися стосунки з близькими та рідними, а абсолютна більшість студентів знайшла нових друзів у процесі навчання в університеті.

У подальшому планується вивчення способів покращення адаптаційних процесів студентів молодших курсів на факультетах фізичного виховання.

Список використаної літератури

1. Акулова Л. Н. Адаптация студентов факультета физической культуры к условиям обучения в высшей школе / Л. Н. Акулова, В. В. Лобачев, А. И. Бугаков // Ученые записки университета им. П. Ф. Лесгафта. – СПб., 2008. – № 5. – С. 7–11.
2. Антипова Л. А. Педагогические технологии успешной адаптации личности студента в процессе обучения в вузе / Л. А. Антипова // Казанский педагогический журнал. – Казань, 2008. – № 2. – С. 52–56
3. Бозаджиев В. Л. Аксиологический подход как фактор адаптации студентов к обучению в вузе / В. Л. Бозаджиев – Челябинск : [б. и.], 2002. – 134 с.
4. Маленкович Т. М. Типологические особенности дезадаптации студентов младших курсов и пути их преодоления / Т. М. Маленкович // Теория и практика специального образования. – Хабаровск : [б. и.], 2003. – № 3. – С. 14–18.
5. Синица Я. В. Адаптація студентів першокурсників до умов ВНЗ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/sinitsya-yav-adaptatsiya-studentiv-pershokursnikiv-do-umov-vnz/>
6. Токарева Г. Ф. Структура социально-профессиональной адаптации студентов в вузе / Г. Ф. Токарева // Объединенный журнал. – 2005. – № 27. – С. 25–30.

Анотації

Адаптація студентів до умов навчання у вищій школі є однією з важливих психолого-педагогічних проблем. Особливо гострою є вона в студентів факультетів фізичного виховання. Це, передусім, пов'язано з тим, що навчання на факультетах фізичного виховання характеризується не лише високими розумовими, але й значними фізичними навантаженнями. Метою нашого дослідження було визначити адаптацію студентів факультету фізичного виховання до навчання в університеті. Мета реалізовувалася через розв'язання таких завдань: 1) визначити теоретико-методичні основи адаптації студентів; 2) визначити адаптацію студентів факультету фізичного виховання до навчання в університеті. Для визначення адаптації студентів першого курсу факультету фізичного виховання проведено анкетування, у якому узяли участь 64 студенти-першокурсники. За результатами анкетування можна констатувати, що більшості студентів подобається навчатися в університеті, проте значна частина вважає навчання легшим, ніж воно є, у більшості студентів покращилися стосунки з близькими та рідними, а більшість із них знайшли нових друзів у процесі навчання в університеті.

Ключові слова: адаптація студентів, дезадаптаційні процеси, навчально-виховний процес, навчально-тренувальний процес.

Пётр Ладька. Адаптация студентов первого курса факультета физического воспитания к учёбе в университете. Адаптация студентов к условиям учёбы в высшей школе является одной из важных психолого-педагогических проблем. Особенно остро она стоит у студентов факультетов физического воспитания. Это, в первую очередь, связано с тем, что учёба на факультетах физического воспитания характеризуется не только высокими умственными, но и значительными физическими нагрузками. Целью нашего исследования было определить адаптацию студентов факультета физического воспитания к учёбе в университете. Цель реализовывалась при помощи решения следующих задач: 1) определить теоретико-методические основы адаптации студентов. 2) определить адаптацию студентов факультета физического воспитания к учёбе в университете. Для этого проводилось анкетирование, в котором участвовали 64 студента-первокурсника. По его результатам можно констатировать, что большинству студентов нравится учиться в университете, однако значительная часть считала учёбу легче, чем она есть на самом деле, у большинства улучшились отношения с близкими и родными, а некоторые нашли новых друзей в процессе учёбы в университете.

Ключевые слова: адаптация студентов, дезадаптационные процессы, учебно-воспитательный процесс, учебно-тренировочный процесс.

Petro Ladyka. Adaptation of Students of the First Year of Studying of the Physical Education Department to Studying at the University. Adaptation of students to conditions of studying at higher school is one of the important psychological and pedagogical problems. Adaptation to educational process among students of departments of physical education is considered to be a burning problem. It may be explained by the fact that studying at a faculty of physical education is characterized by great mental and physical loads. The purpose of our research is to define adaptation of students of a physical education department to studying at university. The following tasks were solved: 1. To define theoretico-methodological basics of students adaptation. 2. To define adaptation of students of a physical education department to studying at university. For defining of adaptation of students of the first course of a physical education department we have conducted a survey. 64 first-year students took part in the survey. According to the results of the survey we've found out that most of students like studying at a university, part of students considered studying to be easier than it was for real, most of students have specified improvement in their relations with relatives and close friends, most of students made new friends in the process of studying at a university.

Key words: students adaptation, adaptational processes, studying and educational process, studying and training process.